

Каталог градитељског наслеђа Руменке

I Културна добра Руменке

Под појмом културног добра, у складу са Законом о културним добрима ("Сл. гласник РС" 71/94) подразумевају се ствари и творевине материјалне и духовне културе од општег интереса, које уживају посебну заштиту. Културна добра су: споменици културе, просторно културно-историјске целине, археолошка налазишта и знаменита места. То су непокретна културна добра. Покретна културна добра су: архивска грађа, старе и ретке књиге, филмска грађа. У зависности од значаја, културна добра се рангирају као: културна добра, добра од великог и добра од изузетног значаја. Постоје и она добра која нису утврђена као културно добро, али се претпоставља да имају одређена својства културног добра, па се таква добра евидентирају као добра под претходном заштитом.

Србија је земља веома богата материјалним остацима своје прошлости, који су често високо цењени и признати - што се види и по броју оних који су под заштитом Унеска, али је такође и држава чије становништво има одлику да, стално тежећи новом и модернијем, из свог живота и простора уклања неповратно "старо". Ова лоша национална карактеристика је уочљива и у већим и у мањим срединама, како у световном, тако и на сакралном простору.

Руменка, њена прошлост и културна добра, односно материјална баштина, деле судбину прошлости и материјалне баштине већине насеља на подручју Новог Сада. Нови Сад као град, са мноштвом националних установа и институција које су настајале од XVIII века, град у коме је живео и радио велики број значајних српских прегалаца из свих области живота, што га је учинило другим по величини и значају у Србији, је насеља у његовој близини оставило у сенци.

Овом доприноси и знаменита и монументална Петроварадинска тврђава са подграђем - не само највећи и највреднији барокни комплекс у држави Србији, већ и неспорна европска културна и историјска вредност непроцењивог значаја. Оваква судбина Руменке и других насеља на подручју града није изузетак, не дешава се само на простору Новог Сада, већ је карактеристична за сва насеља у непосредној близини већих и значајних центара, било где у свету. То, само по себи не мора да значи слабост, може да буде и предност, уколико се уз надлежне стручне службе у очувању материјалне - непокретне и покретне баштине, те нематеријалног наслеђа - укључе и сами мештани тих насеља, кроз своје установе и организације (нво-сектор), доминантне верске заједнице и појединце, заљубљенике у своје место, његову прошлост и наслеђе које је остало и још увек постоји.

I Културна добра Руменке

Прошлост и материјална сачувана баштина Руменке, као и других насеља на подручју Новог Сада још увек нису довољно присутне у јавности. Понекад се, додуше, деси да у једном краћем временском периоду неко насеље “искочи” из ове слике (попут Футога или Ченеја, на пример), скрене пажњу на себе, али, онда као да почетна енергија згасне и све се опет врати на старо.

Њихово наслеђе није представљено у медијима на начин на који би ушли у свест и памћење и самих мештана а поготово шире заједнице. Не чини се довољно на њиховој афирмацији, што би привукло већи број знатижељних да се упознају са прошлошћу овог места и његовог начина живота и трајања. Проблем је и у томе што та прошлост и материјална баштина још увек нису довољно истражени ни валоризовани. Што се Руменке тиче, ови послови су започети на квалитетан начин и несумњиво ће дати жељене резултате - ако се настави на одскора започети начин. Такође, чињеница је да се и у Руменку, као и у друга насеља, па и сам Нови Сад, и даље досељава бројно ново становништво, које доноси обичаје и навике из својих крајева и уноси их у нову средину. Ово само по себи није лоше, али често доноси и незаинтересованост за очување старог и затеченог, што утиче на његово нестајање и из живота се сели у архивску грађу, књижевност и сећање.

Чини се да афирмацију културних добара Руменке отежава и дисконтинуитет због пресељења места, до ког је дошло плански и одлуком виших власти, 1722. године, услед проблема због поплава и честих зараза и епидемија проузрокованих њима. У том погледу, Руменка је слична оближњем Бегечу, који је имао исту судбину - планско и “одозго” наређено пресељење места, из истих разлога. Овим пресељењем настала је нова Руменка, док је оно раније, ко зна колико векова старо насеље нестало у времену. Тако да данас говоримо о културним добрима чија прошлост почиње тек од прве половине XVIII века. Можда би Руменчани, како би скренули пажњу на себе и своју старију и дуговеку прошлост и трајање села, које је много дуже од сада видљивог, па је у многоме предмет обраде првенствено археолога, па тек онда историчара, могли на месту старог насеља подићи неко споменичко знамење. У одређено доба године, код тог знамења требало би одржавати неку манифестацију духовног или културног типа и тако “граду и свету” говорити о свом много дужем постојању. Тако је, по записима Михајла Пупина учињено са његовим родним Идвором, који је имао судбину сличну Руменки и на овај начин је делимично исправио.

I Културна добра Руменке

И данашња Руменка, међутим, има сачуваних материјалних вредности, које су сведочанства живота и трајања села. Та прошлост и ти очувани материјални трагови су показатељ њене јединствене и специфичне историје и живота. За културна добра, споменике културе и знаменита место, држава Србија утврдила је, на предлог службе заштите и у складу са законском процедуром, не само верске објекте две присутне конфесије: српско-православне и мађарско-реформатске, већ и очуване делове српског гробља, са каменим споменицима на којима су уклесане године које говоре да је реч о обележјима из прве половине XVIII века, дакле најстарији очувани споменици по пресељењу села. Поред ових, значајан је и број добара који су у режиму претходне заштите, како је то наведено на почетку, а посебан сегмент чине јавни споменици - различита споменичка обележја присутна у простору или на фасадама објеката, у њиховој унутрашњости, и слично. Јавни споменици, односно споменичка обележја различитог типа, представљају још један вид културне баштине, сведочанство не само о личностима и догађајима из прошлости - значајним за насеље, већ говоре и о развијеној свести самих житеља места. Јавни споменик показује не само присутну свет културе сећања, већ и уметничке склоности самих мештана. Ова обележја дефинисана су Одлуком о подизању и одржавању јавних споменика на територији Града Новог Сада ("Сл. лист Града Новог Сада" бр.15/09,20/10,51/11)

Културна добра Руменке имају, као што је речено, између осталих, своју српско-православну и мађарско-реформаторску димензију, јер су житељи насеља у прошлости "нове" Руменке, припадници ових народа и конфесија. Током векова живели су једни поред других, чувајући своја веровања и обичаје, начине градње објеката као и свој начин живота, исхране, говора...

Професионална валоризација, обнова и презентација "руменачких" добара, нарочито њихова већа заступљеност у јавности, започета је озбиљније да се истражује оснивањем Завода за заштиту споменика културе Града Новог Сада, 80-их година прошлог века. До тада бригу о баштини Руменке водио је Покрајински завод за заштиту споменика културе који је, у границама својих могућности, чинио оно што су му расположиви ресурси дозвољавали. Иако је од почетка рада градског Завода прошло безмало четири деценије, може се рећи да је истраживање материјалног наслеђа Руменке још увек на неком почетку, те да даље и свобухватније активности могу и морају бити потакнуте и од самих житеља Руменке и њених културно-образовних установа, верских институција, невладиног сектора и агилних појединаца којима је стало да се култура сећања очува у селу, или већ приградском насељу, зависи како се гледа у ово време убрзане изградње, ницања новог и нестајања старог.

I Културна добра Руменке

Оно што је за Руменку, као и свако друго насеље, необично значајно је и следеће: независно од добара које валоризује надлежна служба заштите, а на њен предлог и у складу са процедуром утврђеном поменутиим Законом и из њега проистеклим правилницима, прогласима Влада Републике Србије (у случају кад је реч о изузетном значају, онда споменик културе утврђује Народна Скупштина Републике Србије), постоје и они објекти, простори и места, које су од значаја за саме мештане и за које се везују мање или више тачне приче, легенде и предања, по неки запис и сећање на необичне људе и места знана само Руменчанима, а могла би бити занимљива и другима. Они су значајни, иако их служба заштите, вођена својим правилима валоризације није препознала као такве. То им неће одузети на вредности и сами мештани би морали да их сачувају у временима убрзаног нестајања старог јер, све то чини богатство једног насеља. Оваква добра су “дух времена” и често најбитнија тачка препознавања места.

Кроз централне улице Руменке пролазе два изузетно прометна регионална пута и мада је један од њих крак некадашњег “Царског друма”, што би могла бити вредност сама по себи, садашња ситуација негативно утиче на очување градитељске баштине. Стиче се утисак да је и сама Руменка “на путу”, односно да се спрема да негде крене: или ка Новом Саду и постане његов део, или од Новог Сада и остане оно што је вековима била: село, десетак километара удаљено од града. До измештања трасе ових, више него преоптерећених путева (изградње заобилазнице), ваља уложити и додатне напоре и додатна средства за очување материјалног наслеђа, јер их овакво стање убрзано оштећује.

Време које је већ наступило, а које подразумева убрзану градњу објеката, путне мреже високог квалитета, несумњиви развој привреде, модернизацију свакодневног живота, односи трагове старог. Томе доприноси и наша, напред већ наведена национална карактеристика по којој је често ново боље од старог, да се треба модернизовати по сваку цену, да је тако лакше, лепше, боље...Колико се, можда, појединачни квалитет живота повећава, толико се са друге стране неминовно губи и духовно сиромаше. Руменка не сме себи да дозволи да се претвори у културну периферију великог града.

I Културна добра Руменке

Зато је неопходно да се сачува што је више могуће оног што припада “древности”, има неспорну вредност, чини специфичност овог места и чије постојање испуњава задовољством и поносом сваког мештанина, а привлачи знатижељнике да дођу и виде их, чиме би то постало и њихово сећање. У том смислу, велики значај у афирмацији села, његових специфичности и културних вредности, до чега долази у последњих неколико година, поред поменутих публикација које говоре о прошлости Руменке, чине активности Културног центра, који својим радом значајно доприноси презентацији села и његових културних добара, очувању обичаја и традиције. Уз поменуте доминанте верске заједнице и подразумевану подршку месне заједнице, за очекивати је да ће помоћ у очувању и афирмацији баштине Руменке пружити школа, невладин сектор ангажован на овом пољу, као и појединци-ентузијастички који имају жељу и начин да сачувају прошлост свог села.

Каталог културних добара, који се предаје читаоцима на увид није коначан и завршен списак ком се нема шта додати. За очекивати је да се предлозима, сугестијама, новим идејама...културна баштина Руменке још више обогати и увећа, као и да се постојећа достојно представи широј јавности. Зато би се овај каталог пре могао назвати почетком афирмације Руменке и њених културних добара.

II Споменици културе у Руменки

1.

Српска православна црква у Руменки. Утврђена је Решењем Покрајинског завода за заштиту споменика културе у Петроварадину, бр. 01-558/1-70, од 4. августа 1970. године.

Решењем Покрајинског завода за заштиту споменика културе у Петроварадину, бр. 282/67, од 13. новембра 1967, за споменик културе утврђена је књига, власништво Српске православне цркве у Руменки Осмогласни Каноник Богородици.

Одлуком Извршног већа АПВ из 1991. године, ("Сл. лист АПВ" 28/91) Српска православна црква категорисана је као споменик културе од великог значаја.

Према последњим подацима нађеним у архивској грађи, црква је саграђена најверовтније 1745. године, на месту где раније није постојала.

Осмогласни Каноник Богородици потиче из 1697. године.

Српска православна црква (фотографија 1)

Српска православна црква (фотографија 2)

II Споменици културе у Руменки

2.

Мађарска реформатска црква и зграда парохијског дома у Руменки. Објекти су утврђени Решењем Покрајинског завода за заштиту споменика културе у Петроварадину, бр. 01-559/1-70, од 4 августа 1970. године. Одлуком Извршног већа АПВ из 1991 ("Сл. лист АПВ" 28/91), споменик културе (који чине два објекта) категорисан је као споменик културе од великог значаја.

Према подацима реформатске општине, црква потиче из 1836, а према подацима публикованим у мађарској литератури с почетка XX века, година градње цркве је 1844. Из истог периода је и зграда парохијског дома.

Мађарска реформаторска црква

Зграда парохијског дома

II Споменици културе у Руменки

3.

Део Српског православног гробља у Руменки Одлуком Владе Републике Србије, утврђен је као знаменито место ("Сл. гласник РС" 128/2003). Знаменито место обухвата део кат.парцеле број 1933 КО Руменка. Законом заштићена парцела са гробним местима и надгробним споменицима, материјални је траг српског гробља отвореног по пресељењу села. Сачван је 51 надгробни споменик, најстарији запис је из 1743, остали су из друге половине XVIII и с почетка XIX века.

Део Српског православног гробља (фотографија 1)

Део Српског православног гробља (фотографија 2)

III Објекти под претходном заштитом у Руменки

Закон о културним добрима Републике Србије, који је на снази од 1994. године, дефинише и посебну врсту добара, а то су, по члановима 27-29 *Добра која уживају претходну заштиту*. У ову категорију спадају и непокретна и културна добра. Ова добра евидентирају надлежне службе заштите. Разлика између споменика културе и добара који уживају претходну заштиту је у томе што су установе заштите у обавези да у року од две године од евидентирања добра под претходном заштитом иста предложи за споменике културе Влади Републике Србије, а ако у року од три године не буду утврђена за споменике културе, губе статус добара под претходном заштитом. Но, установе заштите могу да по истеку рока добра поново ставе под претходну заштиту, али по другој основи, у односу на ону која се сматра истеклом.

Градитељско наслеђе Руменке је, сходно овом и претходном Закону о културним добрима, валоризовано са архитектонско-стилског и етнолошког аспекта, док историјска и археолошка валоризација тек треба да уследи.

Данас се на списку добара који уживају претходну заштиту налазе следећи објекти у Руменки:

1. Улица Арсенија Чарнојевића, бројеви: 9, 17, 53, 54, 58, 59, 75
2. Улица Војвођанска, бројеви: 45, 54, 58, 66, 83, 85
3. Улица Михајла Пупина број 79
4. Улица Партизанска број 109

Овај списак није коначан и могуће је да у наредном периоду дође до промена - ако неки од објеката изгубе карактеристике које су их препоручивале за културна добра, биће избрисани. Исто тако је могуће да број објеката под претходном заштитом накнадним истраживањима добије на вредности и самим тим, буде уврштен на списак. Док су на списку добара под претходном заштитом, објекти уживају исти статус као и споменици културе.

III Објекти под претходном заштитом у Руменки

1. Улица Арсенија Чарнојевића

Број 9

Број 9

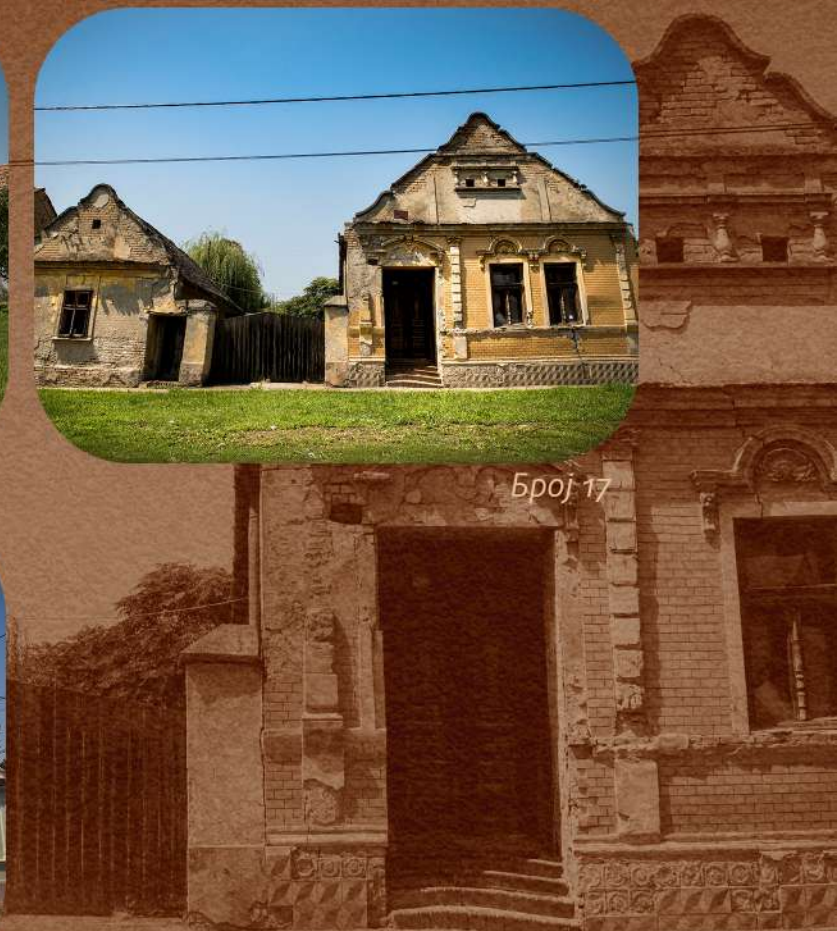
Број 17

Број 53

Број 53

III Објекти под претходном заштитом у Руменки

1. Улица Арсенија Чарнојевића

Број 54

Број 54

Број 58

Број 58

Број 58

III Објекти под претходном заштитом у Руменки

1. Улица Арсенија Чарнојевића

Број 59

Број 59

Број 75

Број 75

III Објекти под претходном заштитом у Руменки

2. Улица Војвођанска

Број 45

Број 54

Број 58

Број 66

Број 66

III Објекти под претходном заштитом у Руменки

2. Улица Војвођанска

Број 83

Број 83

Број 85

Број 85

III Објекти под претходном заштитом у Руменки

3. Улица Михајла Пупина број 79

4. Улица Михајла Пупин број 109

IV Објекти од значаја за Румеку и њене становнике који тренутно нису под предходном заштитом

Свако насеље било где у Србији, али и у свету, има и објекте који су из неких разлога значајни самим мештанима, иако их службе заштите нису регистровале, у складу са правилима своје струке. Вредност тих објеката почива на предању, веровању, преношењу кроз време прича, легенди, стварних и мање стварних догађаја. Они сами по себи могу мештанима и посетиоцима изазвати већу пажњу од „званично“ регистрованих објеката. У Руменки су то објекти на следећим адресама:

1. Соколски дом, послератни Дом културе и биоскоп, данашњи објекат у власништву Града Новог Сада у коме је седиште установе културе Културни центар „Руменка“ и КУД-а „Слобода“, улица Ослобођења бр.26

Објекат се налази у самом центру места а својом дугом историјом, традицијом и чињеницом да је од самог настанка плод удружених снага мештана Руменке свих генерација и омиљено место забаве и дружења већ скоро век уназад, позиционирао се као центар културног и забавног живота места. Градња објекта започета је 1938. године великим залагањем мештана и удружења Соколара, завршен је пред сам почетак Другог светског рата, који ће поред многих промена донети и гашење Соколара као удружења које је објекат изнедрило и променути његову намену- постаје Дом културе и биоскоп а од 2017. године у објекту је седиште установе културе Културни центар „Руменка“ који је својом делатношћу регистрован а Програмом рада установе подржава и негује очување културне баштине места па самим тим и градитељског наслеђа истог.

IV Објекти од значаја за Румеку и њене становнике који тренутно нису под предходном заштитом

*Зграда бившег Соколског дома,
данашње седиште Културног центра "Руменка"*

*Мурал на забатном зиду
Културног центра "Руменка"*

IV Објекти од значаја за Румеку и њене становнике који тренутно нису под предходном заштитом

2. Објекат старог турског хана, од XVII века кафана „Крањац“, улица Арсенија Чарнојевића бр.22

По многим хроничарима најстарији објекат у Руменки, на старом “Царском друму” који је водио у Беч. Поменути објекат од краја XVII века познат је као коначиште, кафана и место за окупљање и забаву, по чему је Руменка позната у ширем окружењу.

Објекат старог турског хана, касније кафана “Крањац”

V Јавни споменици у Руменки

1. Спомен-плоча на згради бише српске школе, од ружичастог камена, постављена 1874. године, на кући у Улици Арсенија Чарнојевића (бивша Вељка Влаховића 24).
2. Спомен-плоча на згради бивше мађарске школе, од белог мермера, постављена 1874. године, на кући у Војвођанској улици (бивша Маршала Тита 66).
3. Спомен-плоча палим борцима и жртвама фашистичког терора током Другог светског рата, од белог камена, постављена 1951. године, на згради тадашњег Дома културе, изворно Соколског дома, саграђеног у периоду 1938-1940. године захваљујући великој подршци тадашње омладине у Руменки, мештана и чланова удружења „Соколара“ . Објекат се налази у улици Ослобођења 26.
4. Спомен-плоча српским добровољцима из Првог светског рата, посвећена је мештанима Руменке који су се прикључили добровољачким јединицама које су се бориле на Добруци и Солунском фронту. Спомен-плоча је од црног мермера, постављена 2001. године, на згради некадашњег Соколског дома а данас објекта у власништву Града Новог Сада у коме је седиште установе културе, Културног центра „Руменка“ и КУД-а „Слобода“.
5. Два надгробна споменика и спомен-крст са плочом на којој се налазе имена жртвама страдалим у Револуцији 1848/49. године у Руменки, подигнута на простору између старог и новог терена Фудбалског клуба „Јединство“, где су на дан православног хришћанског празника Усековања главе Јована Крститеља 11. септембра 1848. године, припадници мађарских трупа („Кошутовци“) стрељали и бацили у рупу, према до сада потврђеним подацима, 36 српских становника села. На овом месту подигнута су, одмах по овом трагичном догађају, три (према казивањима), а сада постоје два стара надгробна споменика из средине XIX века. Године 2007, на месту страдања подигнут је бетонски крст и постављена мермерна плоча са текстом који говори о догађају и именима страдалих.

V Јавни споменици у Руменки

6. Два надгробна споменика у порти Српске православне цркве, простор порте је служио и као гробље, као што је то случај и са другим православним храмовима у Бачкој. Данас су сачувана два надгробна споменика: Петра Веселиновића, иначе руменачког представника на Мајској скупштини и Петра Марковића, обојица руменачки свештеници. Није познато да ли су надгробници на аутентичним местима, или су премештени и узидани у фасаду Цркве, приликом неког од уређења порте или обнове храма.
7. Крст у порти српске православне цркве, подигнут 1927. године, према литератури и казивњима, раније се налазио на „централној градској раскрсници“. Приликом регулације улица и проширења коловоза после Другог светског рата, пренет у порту Цркве Св. апостола Петра и Павла.
8. Спомен-чесма у порти Српске православне цркве св. Апостола Петра и Павла, 2004. године.
9. Спомен-обележје жртвама мађарске националности страдалим у сукобима 1944.године, спомен-плоча са именима 38 невиних страдалих Мађара из Руменке, током 1944/1945, подигнуто на мађарском (реформатско-католичком) гробљу 2014.године.
10. Спомен-плоча оснивачима фудбалског клуба „Јединство“ и главном оснивачу Милошу Черевецком, посвећена оснивачима фудбалског клуба „Јединство“,основаног 1932. године од стране групе ондашњих Руменчана, заљубљеника у фудбал али је као главни оснивач истакнут Милош Черевецки. Плоча је постављена на фасади објекта уз фудбалско игралиште. Према казивањима, подигнута 50-их година XX века.

V Јавни споменици у Руменки

1.

Спомен-плоча на згради бише српске школе, од ружичастог камена, постављена 1874. године, на кући у Улици Арсенија Чарнојевића (бивша Вељка Влаховића 24).

Спомен плоча 1

2.

Спомен-плоча на згради бивше мађарске школе, од белог мермера, постављена 1874. године, на кући у Војвођанској улици (бивша Маршала Тита 66).

Спомен плоча 2

V Јавни споменици у Руменки

3.

Спомен-плоча палим борцима и жртвама фашистичког терора током Другог светског рата, од белог камена, постављена 1951. године, на згради тадашњег Дома културе, изворно Соколског дома, саграђеног у периоду 1938-1940. године захваљујући великој подршци тадашње омладине у Руменки, мештана и чланова удружења „Соколара“. Објекат се налази у улици Ослобођења 26.

Спомен плоча 3

4.

Спомен-плоча српским добровољцима из Првог светског рата, посвећена је мештанима Руменке који су се прикључили добровољачким јединицама које су се бориле на Добруци и Солунском фронту. Спомен-плоча је од црног мермера, постављена 2001. године, на згради некадашњег Соколског дома а данас објекта у власништву Града Новог Сада у коме је седиште установе културе, Културног центра „Руменка“ и КУД-а „Слобода“.

Спомен плоча 4

V Јавни споменици у Руменки

5.

Два надгробна споменика и спомен-крст са плочом на којој се налазе имена жртвама страдалим у Револуцији 1848/49. године у Руменки, подигнута на простору између старог и новог терена Фудбалског клуба „Јединство“, где су на дан православног хришћанског празника Усековања главе Јована Крститеља 11. септембра 1848. године, припадници мађарских трупа („Кошутовци“) стрељали и бацили у рупу, према до сада потврђеним подацима, 36 српских становника села. На овом месту подигнута су, одмах по овом трагичном догађају, три (према казивањима), а сада постоје два стара надгробна споменика из средине XIX века. Године 2007, на месту страдања подигнут је бетонски крст и постављена мермерна плоча са текстом који говори о догађају и именима страдалих.

Два надгробна споменика и спомен крст

Два надгробна споменика и спомен крст

V Јавни споменици у Руменки

6.

Два надгробна споменика у порти Српске православне цркве, простор порте је служио и као гробље, као што је то случај и са другим православним храмовима у Бачкој. Данас су сачувана два надгробна споменика: Петра Веселиновића, иначе руменачког представника на Мајској скупштини и Петра Марковића, обојица руменачки свештеници. Није познато да ли су надгробници на аутентичним местима, или су премештени и узидани у фасаду Цркве, приликом неког од уређења порте или обнове храма.

Два надгробна споменика у порти Српске православне цркве

V Јавни споменици у Руменки

7.

Крст у порти српске православне цркве, подигнут 1927. године, према литератури и казивњима, раније се налазио на „централној градској раскрсници“. Приликом регулације улица и проширења коловоза после Другог светског рата, пренет у порту Цркве Св. апостола Петра и Павла.

Крст у порти Српске православне цркве

8.

Спомен-чесма у порти Српске православне цркве св. Апостола Петра и Павла, 2004. године.

Спомен чесма

V Јавни споменици у Руменки

9.

Спомен-обележје жртвама мађарске националности страдалим у сукобима 1944.године, спомен-плоча са именима 38 невино страдалих Мађара из Руменке, током 1944/1945, подигнуто на мађарском (реформатско-католичком) гробљу 2014.године.

Спомен-обележје мађарске националности страдалим у сукобима 1944. год

10.

Спомен-плоча оснивачима фудбалског клуба „Јединство“ и главном оснивачу Милошу Черевецком, посвећена оснивачима фудбалског клуба „Јединство“, основаног 1932. године од стране групе ондашњих Руменчана, заљубљеника у фудбал али је као главни оснивач истакнут Милош Черевецки. Плоча је постављена на фасади објекта уз фудбалско игралиште. Према казивањима, подигнута 50-их година XX века.

Спомен-плоча оснивачима фудбалског клуба „Јединство“ и главном оснивачу Милошу Черевецком

VI Археолошко наслеђе Руменке

Поглед у давну прошлост простора на којем се данас налази Руменка, поред писаних историјских извора (из XIII века) и старих мапа (из XVIII XIX века), допуњују и археолошки налази. Ови фрагменти материјалне културе некадашњих становника, могу се пратити од праисторијских времена, преко античког и средњовековног периода, до новог века.

Почевши од 60-их година прошлог века до 2014. године, у неколико наврата вршена су рекогносцирања терена и евидентирани су археолошки локалитети у руменачком атару од стране археолога из Покрајинског и Градског завода за заштиту споменика културе. Површинским проспекцијама терена регистроване су зоне археолошких локалитета из различитих периода прошлости на Ливадама, Шашевима, Лејским дужима, Воларском пољу, Умки. Археолошка ископавања у Руменци су до данас вршена само два пута и била су заштитног карактера.

Приликом заштитних археолошких ископавања 2011. године, пре изградње Постојења за пречишћавање отпадних вода Руменке, уз источни крај насеља на потесу Умка дб, пронађени су остаци насеља из времена касне антике и периода доминације Сарамата на овим просторима (III-IV века), остаци насеља из раносредњовековног периода (IX-X века) и позносредњовековног времена (XIII-XV века).

Током заштитних археолошких ископавања 2014. године на потесу Умка да, пре изградње привредних објеката и пратеће инфраструктуре, пронађени су остаци насеља из позносредњовековног периода (XIV-XV века).

Из Руменке потичу и случајни налази из скелетних гробова (X-XI века), пронађени приликом земљаних радова у насељу 80-их година прошлог века. То су остаци накита и метални украси ношње које се данас чувају у Музеју Града Новог Сада.

Становништво овог краја се, почевши од праисторијских времена до новог века, бавило претежно земљорадњом и сточарством, потом ловом, риболовом и занатством. Градили су своја насеља од природних материјала, у складу са окружењем карактеристичним за предео Јужне Бачке и простор Панонске низије.

VI Археолошко наслеђе Руменке

Живели су у земуницама и полуземуницама са земљаним калотастим пећима или отвореним огњиштима, у надземним кућама изграђеним од земље и дрвета, облепљеним блатним малтером, са крововима од трске и шаша. У окућницама су градили и закопавали помоћне објекте, економске: оставе, силосе и трапове за чување намирница, и комуналне: јаме за отпад, одводне ровове и канале.

Међу покретним археолошким налазима из Руменке су предмети за свакодневну употребу. Покућство је такође било израђивано од природних материјала и одавно је иструнуло и слегло се у слојевима земље. Оно што нам најчешће преостаје су фрагменти посуђа од печене земље и предмети за свакодневну употребу, делови алата и употребних предмета начињених од животињских костију, ретко од камена и метала у далекој прошлости, док су у познијим периодима средњег века налази разноврснији и бројнији у складу са развојем економских могућности, различитим спољашњим утицајима и технологијама одређеног времена.

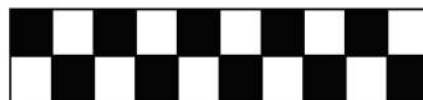
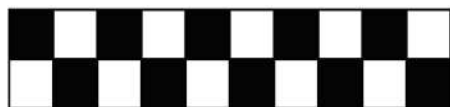
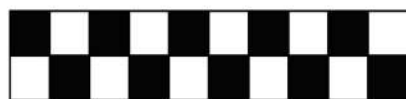
VI Археолошко наслеђе Руменке

Археолошка ископавања на простору Руменке из 2011. и 2014. године

VI Археолошко наслеђе Руменке

Фрагменти материјалне културе некадашњих становника Руменке

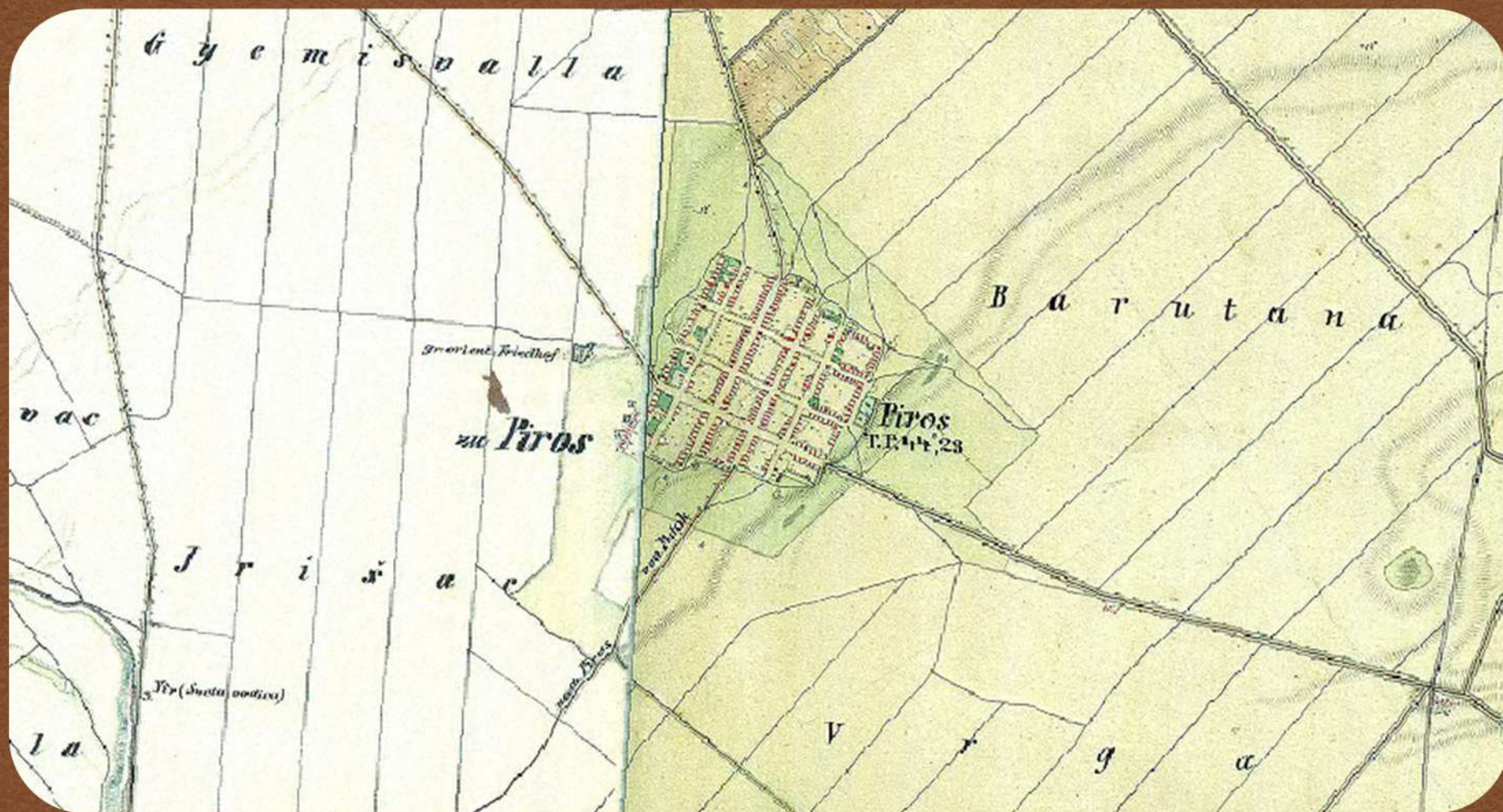
VI Архивска грађа- старе карте Руменке

Biros-1763-1785. године

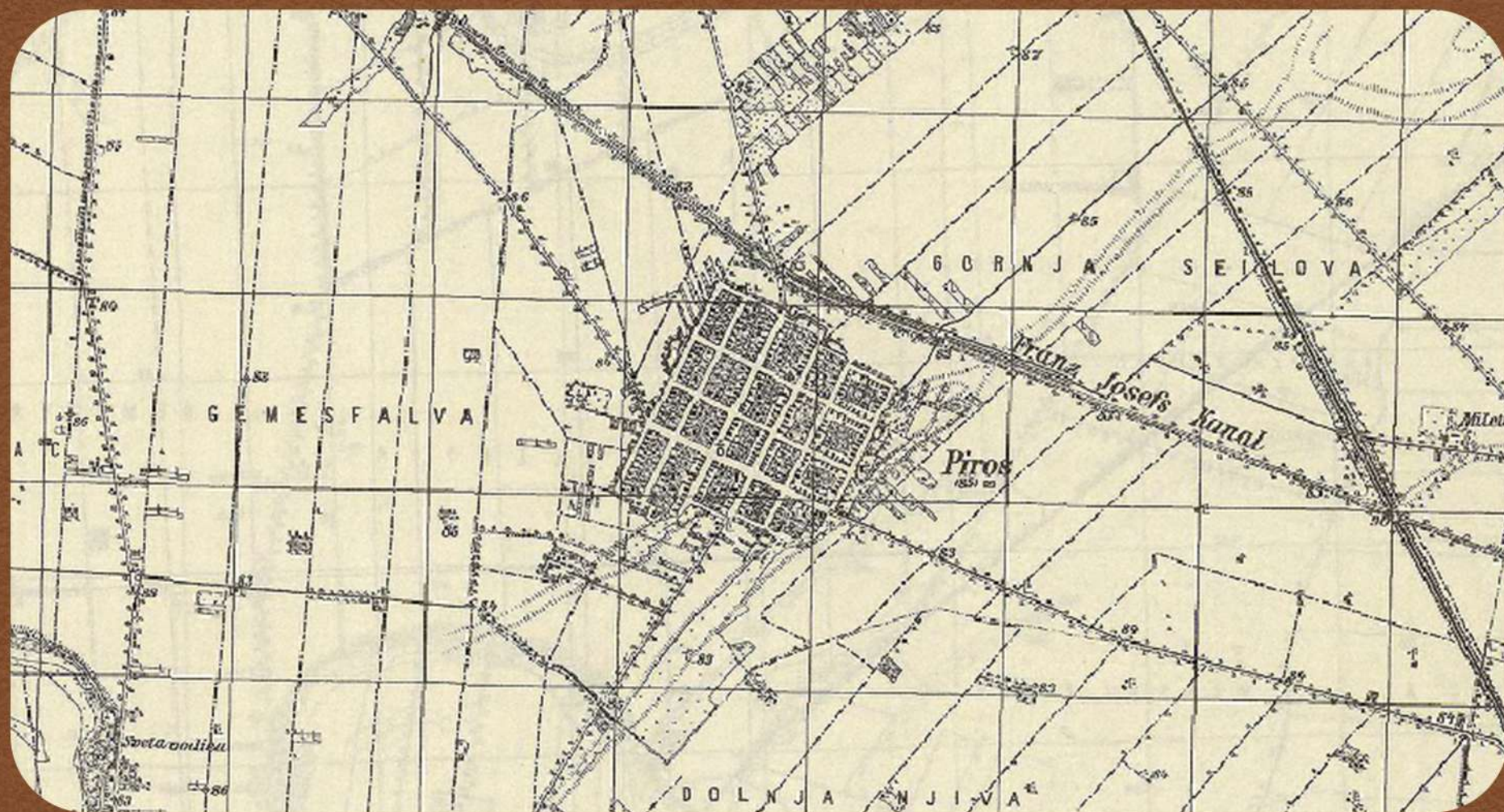

VI Архивска грађа- старе карте Руменке

Piroš-1806-1869. године

VI Архивска грађа- старе карте Руменке

Piros-1869-1887. године

- **Издавач:** Културни центар „Руменка“

Каталог градитељског наслеђа Руменке је плод међуинституционалне сарадње Завода за заштиту споменика културе Града Новог Сада и Културног центра „Руменка“

- **Аутори текстова:**

Драгана Милошевић, Мр српске књижевности и језика и директор Културног центра "Руменка"

Ђорђе Србуловић, историчар Завода за заштиту споменика културе Града Новог Сада

Душанка Веселинов, археолог – конзерватор Завода за заштиту споменика културе Града Новог Сада

- **Стручни сарадник:**

Мр Синиша Јокић, историчар и директор Завода за заштиту споменика културе Града Новог Сада

- **Фотографије:** Војин Ивков, фотограф

- **Фото-докуметација** Завода за заштиту споменика културе Града Новог Сада

- **Прелом текста и дизајн каталога:** Никола Штрбо, архитекта и графички дизајнер

- **Лектура и коректура:** Драгана Милошевић

*Каталог градитељског наслеђа Руменке
Година 2021.*